

SVENSKA SOCIOLOGFÖRBUNDETS ÅRSMÖTE 2003

Demokratins villkor tema för årsmötet 2003

Denna gång var det Samhällsvetenskapliga institutionen vid universitetet i Örebro som ansvarade för arrangemanget av Sociologförbundets årsmöte. Deltagarlistan uppgick till omkring 175 personer.

Efter en välkomsthälsning av förbundets ordförande Ulla Björnberg och universitetets rektor Jan Gidlund hölls en plenarföreläsning av Chantal Mouffe (University of Westminster, London).

Under temat "Politics and Passions: the Stakes of Democracy" diskuterade Mouffe inneboende konflikter i liberalismens idébygge och problematiserade det sätt på vilket liberalism praktiseras politiskt i många länder idag.

Dag 2 höll Randal Collins (University of Pennsylvania, Philadelphia, USA) en plenarföreläsning kring temat "Democracy as a Structure of Institutionalized Conflict" där även han diskuterade demokratins inneboende problem.

Randal Collins höll under lördagen ytterligare en föreläsning och ett seminarium kring mikrosociologisk teori.

De olika bokseminarierna behandlade dels sociologi som vetenskap ur ett idéhistoriskt perspektiv,

med böcker av Ola Sigurdson, Anna Larsson och Per Wisselgren, samt tre färsk publikationer kring teman som berör relationen mellan forskning och politik idag, författade av Sverker Sörlin, Mats Benner och Ulf Sandström.

Arbetet i de olika seminariegrupperna verkar ha varit mycket givande och nöjda röster hördes runt kaffeborden i pauserna. I de följande notiserna redogör några av deltagarna för vad som diskuterades i deras arbetsgrupper.

Under själva årsmötet beslöts att förskjuta tidpunkten för kommande årsmöten till den senare halvan av februari, dels för att ge styrelsen möjlighet att ge förbundet en mer fullständig ekonomisk redovisning och dels för att undvika krocken mellan årsmöte och ansökningstider hos forskningsråd.

Årsmötet 2003 avslutades med mycket god festmiddag med dans på det anrika Örebro slott, en elege och tack till samhällsvetenskapliga institutionen i Örebro för en väl genomförd konferens!

Eva Sundström

SVENSKA SOCIOLOGFÖRBUNDETS ÅRSMÖTE 2003

Ny arbetsgrupp om globalisering och sociala rörelser

Globalisering har blivit ett av de centrala begreppen inom den internationella samhällsvetenskapliga analysen och inom den offentliga politiska debatten. Svensk sociologi är dock fortfarande relativt outvecklad vad gäller forskning om denna viktiga aspekt av vår tids samhälle.

Vår förhoppning är att i denna arbetsgrupp samla de personer runt om i Sverige som arbetar med globalisering utifrån sociologiska utgångspunkter. Vårt förslag till en sådan utgångspunkt är sociala rörelser som anti-globaliseringsrörelsen eller rörelsen för global rättvisa (hur man nu vill kalla den). Arbetsgruppen ställer sig dock öppen också för andra sätt att närma sig globalisering sociologiskt.

Det gjordes ett försök av andra personer att starta en sådan grupp redan vid förra årsmötet i Karlstad, dock utan resultat. Denna gång lyckades vi samla en liten grupp på sex personer med papper, samt ytterligare ett par deltagare utan papper.

Två av papperna tog direkt sin utgångspunkt i nya sociala rörelser (*Åsa Wettergren* "Kulturjammarna slår till. Om identitet, politik och det offentliga rummet ur ett kulturjammarperspektiv" och *Maria Törnqvist* "Att hålla masken. Om våld, hemligheter och politik", medan ett tredje (*Peter Bergelez* "Media Reflexivity: or epistemology of late capitalism") snarare behandlade medias bevakning av dessa rörelser.

Två andra papper (*Göran Ahrnes* "Globalisering och samhällsvetenskaperna" och Mikael Carlehedens "Det postnationella samhället. Om Habermas,

globalisering och demokrati") försökte fånga globaliseringen i ett samhällsteoretiskt sammanhang, medan det sista (*Adam Arvidsson* "Consumption as Work: A Marxist perspective on brands") snarare fokuserade på konsumismens funktionssätt och betydelse i den globaliserade världen. Det var alla spännande papper.

Med tanke på det stora intresse som globalisering för närvarande rörer utanför sociologförbundets årsmöte, måste man vara besviken över den dåliga uppslutningen till årsmötet. Vi lyckades bara samla ett litet fåtal av de sociologer som arbetar med globalisering. Detta är dock något som under lång tid har varit ett problem för det svenska sociologförbundets årsmöte. Tyvärr är inte detta årsmöte en plats där man i diskussion kan möta de flesta svenska representanterna för ett forskningsområde.

I Danmark arrangerades nyligen en nationell sociologkongress med över 400 deltagare och detta i ett land med troligtvis betydligt färre sociologer än i Sverige.

Är det inte hög tid för sociologförbundets styrelse att ta tag i detta problem?

Mikael Carleheden

Grupp P diskuterade risk och miljö

Miljöproblem har lett till en mängd nationalstatliga responser, inte minst i form av lagstiftning, institutionalisering och reglering. Regleringen sker

SVENSKA SOCIOLOGFÖRBUNDETS ÅRSMÖTE 2003

oftast genom att man fastställer standardiserade värden som inte får överskridas. Vetenskap — inklusive mätteknik — är viktiga i skapandet av denna reglering.

Samtidigt finns en ambition att miljöfrågan ska demokratiseras, att medborgare och lekmän ska ha möjlighet att utöva inflytande. Denna spänning var utgångspunkten för uppsatsen *Hearing as a way of dwelling. The active sense-making of environmental risk and nuisance* som Linda Soneryd (Örebro universitet) presenterade. Det exempel hon tog var från buller i samband med flygplatsutbyggnader, där modelleringar och dB-mätningar av buller många gånger inte överensstämmer hur de närboende upplever och bedömer buller..

En av de nutida internationella forskningsetiska debatterna handlar om den moderna bioteknologin, och hur den ska regleras. Stamcells forskning och genmodifierad mat är två frågor inom detta område som har starkt debatteras i en mängd länder.

Under titeln "Vem kan man lita på? Attityder till genteknik" presenterade Anna Olofsson & Susanna Öhman (Mitthögskolan) presenterade rykande färsk siffror från Eurobarometerns undersökning av attityder till genteknik/modern bioteknologin. Materialet var inte färdig analyserat, men visade på intressanta skillnader dels mellan Sverige och de andra EU-länderna, dels mellan svenskens syn på genmodifierad mat och på stamcells forskning.

En mängd politiska frågor är tydligt forskningsberoende, och därmed aktualiseras klassiska frågor om relationen mellan politik och vetenskap, vilken roll experter, medborgare och valda representanter ska ha i en beslutsprocess.

I uppsatsen "Vem är kompetent att fatta beslut i teknisk-politiska frågor? Expertis och politik i

förstudien i Tierp" diskuterar *Hanna Sofia Johansson* (Göteborgs universitet) denna relation. Som empiriskt material tjänade hur Tierps kommun diskuterade frågan om att låta kärnavfallsbolaget SKB studera dess lämplighet att vara plats för förvaret av det svenska högaktiva kärnavfallet..

Relationen expertis-politik var även temat för Rolf Lidskog (Örebro universitet) uppsats. Medan Johanssons uppsats behandlade hur lokala kommunpolitiker hanterar en komplicerad fråga, ägnade Lidskog i uppsatsen *From consensus to credibility. New challenges for policy-relevant science* uppmärksamhet om hur internationell politik. Mer specifikt rör hans diskussion om vetenskapens betydelse för internationella förhandlingsresultat, närmare bestämt i vad mån vetenskaplig konsensus är viktigt i förhandlingar. Genom att kontrastera vetenskapens roll i ett modernt respektive senmodernt samhälle, argumenterar Lidskog för att forskare bör låta trovärdighet ersätta konsensus som det eftersträvarvärda målet i sin kommunikation och interaktion med beslutsfattare.

Rolf Lidskog

Livliga och givande meningsbyten i arbetsgruppen organisations-sociologi

Inom arbetsgruppen för organisations sociologi lades sju papers fram för seminariebehandling. Gruppens kärna kan sägas utgöras av dem som presen-

SVENSKA SOCIOLOGFÖRBUNDETS ÅRSMÖTE 2003

terade dessa papers. Som vanligt i dessa sammanhang vandrade många mellan arbetsgrupperna, vilket innebar i allmänhet bestod deltagarna vid varje seminarium av fler deltagare än ovannämnda paperpresentatörer. Diskussionerna var livliga. Själv tycker jag meningsutbytena var mycket givande och det tycktes också vara den allmänna uppfattningen bland deltagarna. Detta var i korthet vad som behandlades vid arbetsgruppens seminarier:

Göran Ahrne lade fram ett paper med titeln "Organizations and Meta-organizations", där organisationer som består av organisationer (t ex FN, EU, FIFA och IATA) togs upp till teoretisk behandling. *Roine Johansson* var kommentator.

I *Erna Danielssons* uppsats "År nätverk lösningen på byråkratieländet eller är byråkrati lösningen på nätverkseländet?" diskuterades för- och nackdelar med de båda organisationsformerna byråkrati och nätverk. *Erik Malmstig* och *Ingrid Grosse* var kommentatorer.

Per *Dannefjords* paper "Målförändring: SAP 1889-1905" diskuterade hur den historiska och politiska kontexten påverkade och ledde till förändring av målen för socialdemokratisk politik. *Göran Ahrne* kommenterade.

Kerstin Jacobsson presenterade en uppsats med titeln "Integration by Deliberation? On the Role of Committees in the Open Method of Coordination". Här diskuterades för- och nackdelar med beslutsfattande i slutna kommittéer inom EU. Per *Dannefjord* var kommentator.

I *Roine Johanssons* paper "Translation of Theories" behandlades de idémässiga förändringar som ägde rum när en teoretisk skolbildning, nyinstitutionalismen inom organisationsteorin, spreds från USA

till Sverige. *Apostolis Papakostas* kommenterade.

Apostolis Papakostas uppsats "Civilsamhället: Mer organisation med färre människor och många organisationer med få frågor", ägnades åt en teoretisk diskussion om hur medlemsorganisationerna har ändrat karaktär under 1900-talet. *Susanne Urban* var kommentator.

Ingrid Grosse lade fram ett paper med titeln "Some theoretical considerations about associational welfare provision". Här fördes ett teoretiskt resonemang om olika sätt att tillhandahålla välfärd, med focus på frivilligorganisationer. *Erna Danielsson* och *Kerstin Jacobsson* kommenterade.

★

En halvtimme avsattes till behandlingen av varje paper, vilket i flera fall upplevdes som en lite väl snålt tilltagen tidsram. Alternativet hade varit att låta arbetsgruppens seminarier inkräkta på den tid som avsatts för plenarföreläsningar, bokseminarier och andra gemensamma aktiviteter, och detta tror jag inte hade varit någon bra lösning.

Möjligen hade årsmötet, som annars var fördömligt organiserat, vunnit på att ha något färre gemensamma aktiviteter, för att inte tvinga deltagarna i arbetsgrupperna till så hårda prioriteringar.

Roine Johansson

DANSKA SOCIOLOGFÖRBUNDETS ÅRSMÖTE 2003

Den beslagtagna tiden och den splittrade identiteten var temat för det danska sociologförbundets årsmöte

Lång arbetstid ger falskt medvetande

— Dagens människor lever i ett tidsmässigt falskt medvetande, där vi intalar oss att långa arbetstider och kraven på ständig effektivisering inte är något problem.

Det sa Arlie Hochschild, professor i sociologi vid University of California i Berkeley, när hon talade vid Dansk sociologkongress i Ålborg i februari.

”Den beslagtagna tiden och den splittrade identiteten” var temat för konferensen och Hochschild, som i sin forskning beskrivit hur arbetet koloniserar människors känsloliv, var en given huvudtalare. Hon gav en träffande bild av de psykologiska strategier amerikanska arbetstagare använder för att bemästra en situation med extremt långa arbetsveckor. Som att göra effektiviteten till kult och införa tidsstudier också i nära relationer. Eller att delegera familjeengagemang till USA:s växande ”mummy industry”.

— Den utveckling vi ser kallas individualisering, men vi blir allt mindre av individer. Istället får vi ett tayloriserat familjeliv där vi undertrycker våra känslor genom ”emotion management”, sa Arlie Hochschild.

Konferensen hade samlat 345 deltagare och

präglades av en slags pionjärande, som kom sig av att dansk sociologiutbildning — som 1988 lades ner av den dåvarande liberale utbildningsministern — nu åter är i full gång. I denna anda hölls engagerade debatter om allt ifrån sociologins möjlighet att påverka politisk policy till metodologiska vägval.

Också arbetsgrupperna spände över ett brett spektrum: från barndomssociologi och identitetskonstruktion till EU och arbetslivets flexibilisering.

I centrum stod ändå arbetstiden. Jens Bonke från Socialforskningsinstitutet konstaterade att danskarnas arbetsvolym ökat från 694 miljoner timmar 1987 till 732 miljoner år 2001 och att 1970-talets vision om ett ”fritidssamhälle” därmed slagit över i sin motsats.

Jens Tonboe från Ålborgs universitet framhöll vikten av att ifrågasätta det ekonomiska perspektivet som — i Danmark, liksom i Sverige — dominerar debatten.

— Det talas om att få fler i arbete och att öka arbetstiden och antalet år i arbetslivet. Som sociologer bör vi istället peka på att alltför många arbetar alltför mycket, vilket orsakar stress och sämre livskvalitet och är ett hot mot civilsamhällets moraliska kitt.

Anne Grönlund